

Η ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ

Οι Πολλαπλές διαστάσεις του χωρικού σχεδιασμού και
ο ρόλος των θεσμικών και φυσικών υποκειμένων

Ηλίας Μπεριάτος

ΤΜΧΠΠΑ

Βόλος 9-10-2013

Βασικοί όροι και έννοιες της χωρικού σχεδιασμού

**Η χωρικοποίηση (spatialisation)
των επιστημών και της κοινωνίας**

ΟΙ ΔΥΟ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΛΕΤΗ ΤΗΣ ΧΩΡΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

1.
("ΚΑΘΕΤΗ")
"ΤΟΜΕΑΚΗ"
"ΘΕΜΑΤΙΚΗ"
"ΚΛΑΔΙΚΗ«

Θέματα / τομείς δράσης

2.
("ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ")
"ΧΩΡΙΚΗ"
"ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ"
"ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ«

Επίπεδα / κλίμακες χώρου

Οι δύο προσεγγίσεις για τη μελέτη του χώρου

1.

Η "επιστημονική"

(οντολογική) "γίνεσθαι"

Επιστήμη

Θεωρία

Ανάλυση

Ερευνα

Περιγραφή

Ταξινόμηση

Ερμηνεία

Προγνώση/προβλεψη

2.

Η "πολιτική"

(δεοντολογική) "δεόν γενεσθαι"

Τεχνική –κοινωνική πρακτική

Εφαρμογή/πράξη

Συνθεση/προταση

Επεμβαση

Δραση

Ενεργεια

Προγραμμα/σχεδιο

Προβλεψη/προληψη

ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΛΟΓΙΚΕΣ ΔΙΕΥΚΡΙΝΙΣΕΙΣ

Ο Σχεδιασμός είναι μέσον, όχι σκοπός

Ο Χωρικός Σχεδιασμός είναι συνειδητή επέμβαση στο χώρο με κάποιο στόχο

Ο σχεδιασμός είναι 'οριζόντια δράση'.-
Γεωγραφική ολοκλήρωση τομεακών π/ων

Ο σχεδιασμός του χώρου είναι μια δημόσια πολιτική που χρειάζεται κοινωνικό έλεγχο και συμμετοχικές διαδικασίες.

- Χωρικός Σχεδιασμός= πολεοδομία+χωροταξία

ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΛΟΓΙΚΕΣ ΔΙΕΥΚΡΙΝΙΣΕΙΣ

Ο Σχεδιασμός είναι μέσον, όχι σκοπός

- ΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ ΧΩΡΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ
- Αρχικοί στόχοι: Ικανοποίηση θρησκευτικών, κοσμικών και αισθητικών αναγκών (σε όλους σχεδόν τους πολιτισμούς!)
- Κλασσικοί στόχοι : Επίτευξη Κοινωνικής και οικονομικής ανάπτυξης
- Νέος στόχος: Η Προστασία του φυσικού και ανθρωπογενούς Περιβάλλοντος

**Ο Χωρικός Σχεδιασμός
είναι συνειδητή επέμβαση
στο χώρο με κάποιο στόχο**

Ο σχεδιασμός είναι
‘οριζόντια δράση’

για γεωγραφική ολοκλήρωση
των τομεακών πολιτικών

Ο σχεδιασμός του χώρου
είναι μια

δημόσια πολιτική

που χρειάζεται

κοινωνικό έλεγχο &
συμμετοχικές διαδικασίες.

Σχεδιασμός- Ανάπτυξη-Περιβάλλον

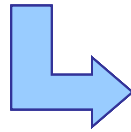
Ο ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΚΑΤΑΛΥΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΑΙ
ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΜΕ ΤΑΥΤΟΧΡΟΝΗ
προστασία περιβάλλοντος
(Βιώσιμη/ αειφόρος/διατηρήσιμη/ολοκληρωμένη Ανάπτυξη)

ΕΝΙΑΙΟΣ ΧΩΡΙΚΟΣ-ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ
= Η ΠΟΙΟΤΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

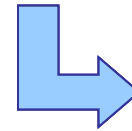
ΌΧΙ στην ανάπτυξη χωρίς όρους και όρια

Σχεδιασμός

Διαχείριση

Monitoring

We live by advancing and changing...

**Παρακολούθηση –
Καταγραφή**

ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΡΙΟ

**Αναβάλλοντας το ουσιώδες
για χάριν του επείγοντος
καταλήγουμε να ξεχνάμε
πόσο επείγον είναι το
ουσιώδες**

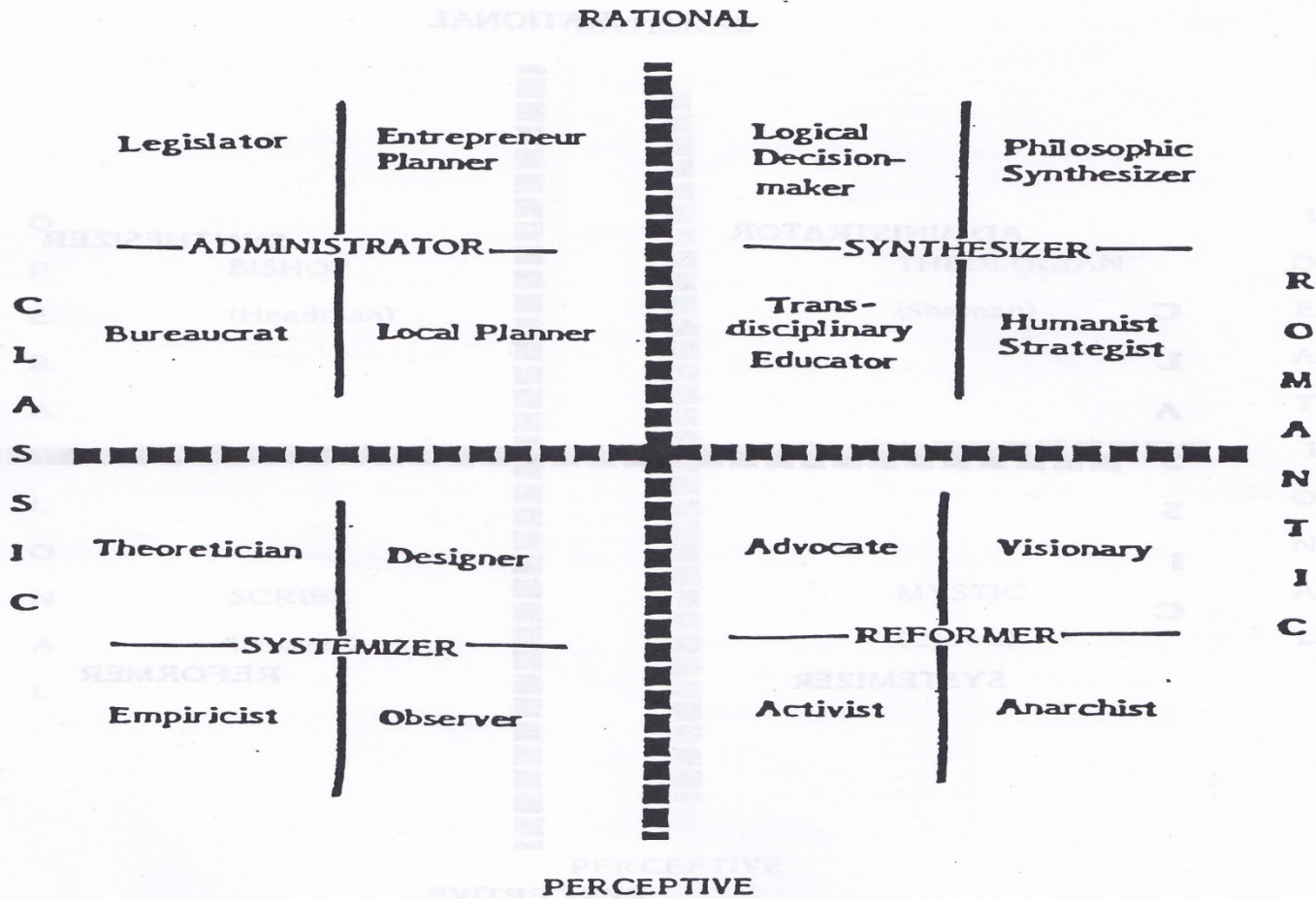
ΟΙ ΤΡΕΙΣ ΒΑΣΙΚΕΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΤΩΝ ΦΥΣΙΚΩΝ ΚΑΙ ΘΕΣΜΙΚΩΝ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΩΝ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ

Diagram 11: Comprehensive Matrix of Planners

Τα 16
πρόσωπα
του planner

- ΒΑΣΙΚΟ ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ
- ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

- N1650/86 για την προστασία του περιβάλλοντος
- N 2508/97 Για την βιώσιμη οικιστική ανάπτυξη
- N2742/99 Για τον χωροταξικό σχεδιασμό και την αειφόρο ανάπτυξη
- *Νόμος 2971/2001 Περί αιγιαλού και παραλίας*
- *N 998/79 Περί Προστασίας των Δασών*
- *N3028/2002 Για την πολιτιστική κληρονομιά*

- Σύμφωνα με τους νόμους 2508/97 +2742/99, δημιουργούνται τα ακόλουθα εργαλεία σχεδιασμού

- **Εθνικό Επίπεδο**

- Α) Γενικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης (“εθνικό χωροταξικό”)
- Β) Ειδικά Πλαίσια Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης με θεματική αναφορά είτε σε διάφορους τομείς ανάπτυξης όπως π.χ τουρισμός, βιομηχανία είτε σε ειδικές κατηγορίες χώρου όπως π.χ ακτές, ορεινά κλπ.

- **Περιφερειακό Επίπεδο**

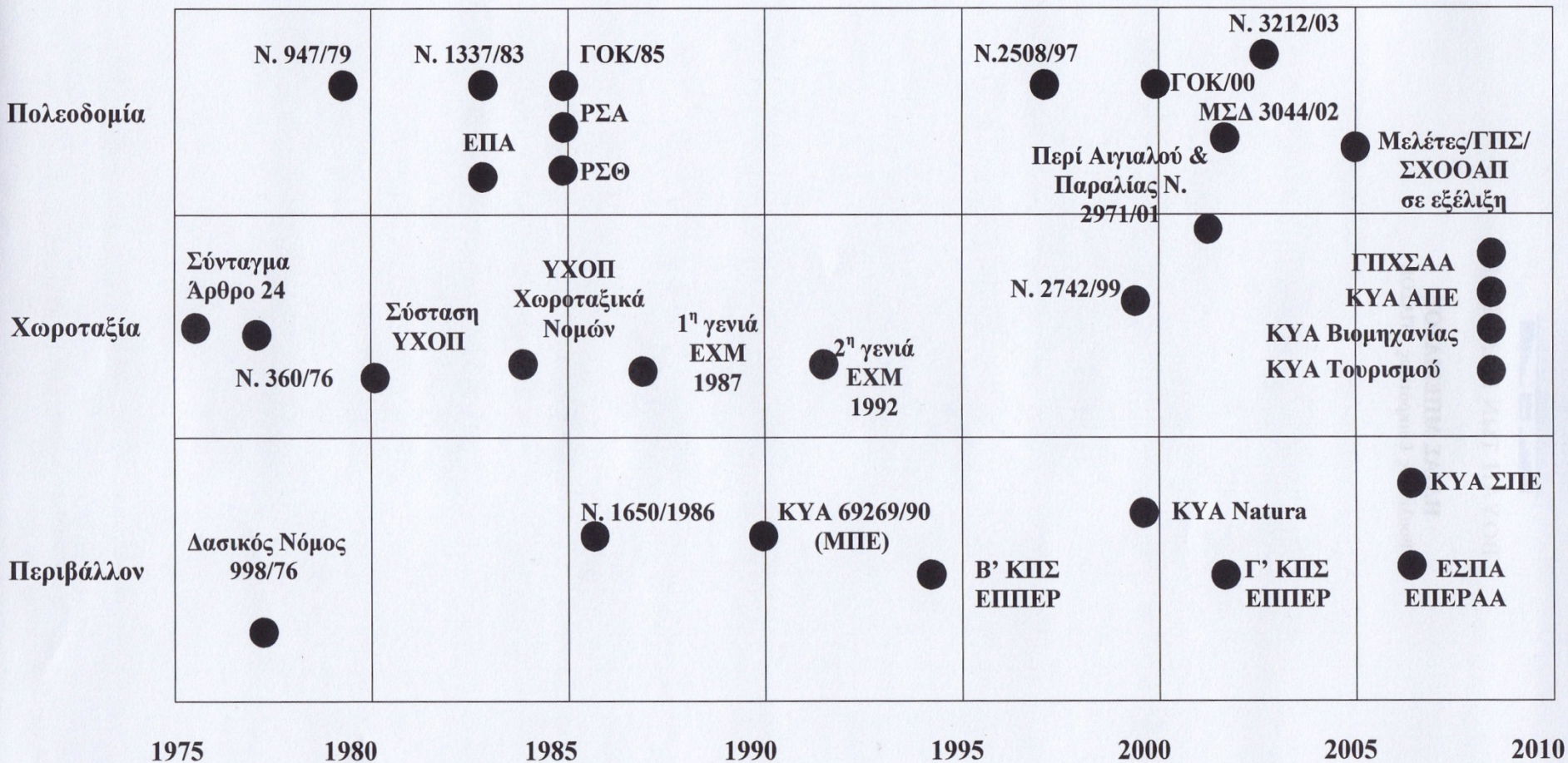
- Περιφερειακά πλαίσια Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης που αναφέρονται στις 13 περιφέρειες της χώρας.

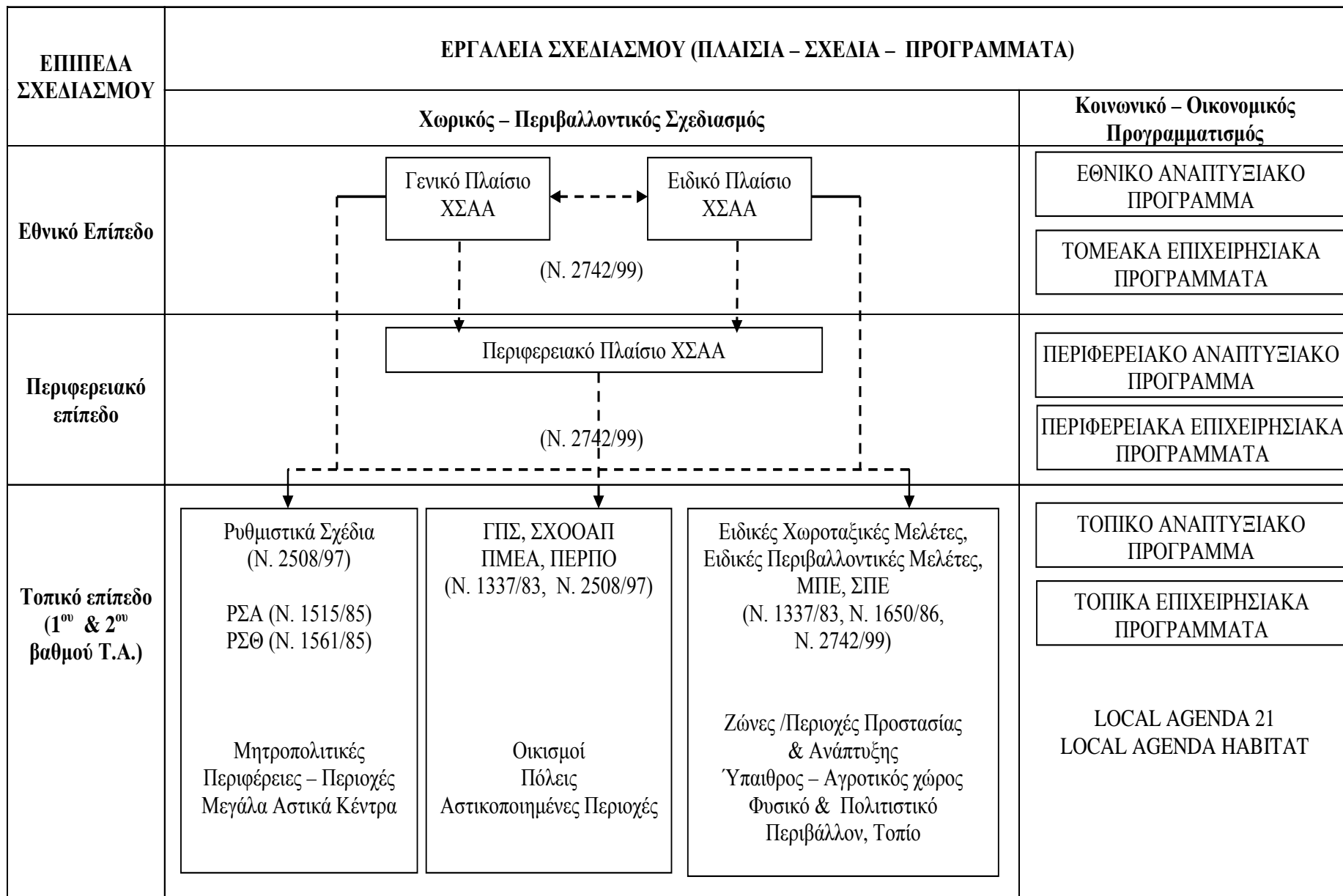
- **Τοπικό Επίπεδο**

- ΓΠΣ και ΣΧΟΟΑΠ που θεωρούνται μέσα εφαρμογής του στρατηγικού σχεδιασμού των ανωτέρων επιπέδων.

Πίνακας: Κυριότεροι σταθμοί του χωρικού – περιβαλλοντικού σχεδιασμού/ πολιτικής στην Ελλάδα

ΝΟΜΟΙ 2742/99 και 2508/97

Διαδικασίες		ΕΚΠΟΝΗΣΗ	ΓΝΩΜΟΛΟΓΗΣΗ	ΕΓΚΡΙΣΗ	ΕΠΙΚΥΡΩΣΗ
Επίπεδα Είδη Σχεδίων					
Εθνικό Επίπεδο	Γενικό Πλαίσιο	ΥΠΕΧΩΔΕ	Εθνικό Συμβούλιο Χωροταξίας (ΕΣΧΣΑΑ)	ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ	ΕΘΝΙΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ
	Ειδικό Πλαίσιο	ΥΠΕΧΩΔΕ	Εθνικό Συμβούλιο Χωροταξίας (ΕΣΧΣΑΑ)	ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ	_____
Περιφερειακό Επίπεδο	Περιφερειακό Πλαίσιο	ΥΠΕΧΩΔΕ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	Εθνικό Συμβούλιο Χωροταξίας (ΕΣΧΣΑΑ) ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ	ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΠΕΧΩΔΕ	_____
Τοπικό Επίπεδο	ΣΧΟΟΑΠ	ΔΗΜΟΣ Ή (ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ)	Ειδικό ΝΠΔΔ Νομού Ή ΣΧΟΠ (Περιφέρειας)	ΓΕΝΙΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ	_____

Εργαλεία Χωρικού Σχεδιασμού

- Εθνικά και περιφερειακά πλαίσια
- Τοπικά χωροταξικά = ΣΧΟΟΑΠ/ΓΠΣ
- Ειδικές χωροταξικές – περιβαλλοντικές ρυθμίσεις (Ζώνες προστασίας + ανάπτυξης)
  - Διαχείριση υδάτινων πόρων- IRBM
  - Διαχείριση παράκτιας ζώνης- ICZM
  - Διαχείριση προστατευομένων περιοχών
  - Προστασία και ανάδειξη του τοπίου και της πολιτιστικής κληρονομιάς
  - Αναβάθμιση δομημένου περιβάλλοντος
  - Αντιμετώπιση κινδύνων και καταστροφών

- **Ιστορική εξέλιξη της χωροταξίας .**
- Η πρώτη που αρχίζει από τις αρχές της δεκαετίας του '50 και φθάνει μέχρι την αποκατάσταση της Δημοκρατίας και το νέο Σύνταγμα του 1975.
- Η δεύτερη περίοδος διαρκεί από το 1975 μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του '80
- Η τρίτη περίοδος από τις αρχές της δεκαετίας του '90 μέχρι σήμερα 2008

2^η περίοδος (1975-1990) των οραμάτων και των ελπίδων

που διαψεύσθηκαν άλλοτε περισσότερο και άλλοτε λιγότερο

- Υπάρχει οργασμός παραγωγής θεσμών για το χώρο και το περιβάλλον που επιβάλλει το νέο Σύνταγμα της χώρας, το οποίο στο άρθρο 24 αναθέτει στο κράτος την ευθύνη και την υποχρέωση για πολεοδομικό και χωροταξικό σχεδιασμό και προστασία του περιβάλλοντος.
- Η περίοδος σηματοδοτείται από την είσοδο της Ελλάδας την ΕΟΚ (1981) και την άνοδο στην εξουσία (1981) κέντρο-αριστερών πολιτικών δυνάμεων στο πλαίσιο ανάλογων πολιτικών αλλαγών σε άλλες μεσογειακές και Ευρωπαϊκές χώρες (Γαλλία, Ισπανία, Πορτογαλία).
- Αναφέρονται συγκεκριμένα οι νόμοι 947/79 και 1337/83 για οικιστική οργάνωση και πολεοδομικές ρυθμίσεις αντίστοιχα, ο νόμος 360/76 περί χωροταξίας και περιβάλλοντος, οι νόμοι για τα Ρυθμιστικά Σχέδια Αθηνών και Θεσσαλονίκης (1985), ο νόμος για την αναθεώρηση του ΓΟΚ (1985). Νόμος 1650/86.

3^η Περίοδος 1990-σήμερα Νόμοι 2508/97 και 2742/99

- **ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ**
- Εφαρμογή του νόμου **2742/1999 για τον χωροταξικό σχεδιασμό** . Πρέπει να γίνει ενεργοποίηση των ζωνών οι οποίες περιλαμβάνουν διάφορα κίνητρα και άλλα χρήσιμα και αναξιοποίητα μέχρι σήμερα μέτρα σε συνδυασμό με τα **Περιφερειακά Πλαίσια Χωροταξικού Σχεδιασμού** τα οποία είναι ήδη θεσμοθετημένα αλλά αγνοούνται και δεν εφαρμόζονται....

Συνέργιες και συζεύξεις ΕΝΕΡΓΟΣ ΕΠΙΚΟΥΡΙΚΟΤΗΤΑ

**Ο εθνικός χωροταξικός σχεδιασμός είναι αναγκαία συνθήκη
όχι ικανή.**

Χρειάζεται ενεργοποίηση όλου του συστήματος,
όλων των από κάτω επιπέδων του σχεδιασμού

- Περιφερειακού- νομαρχιακού
- Τοπικού (ΓΠΣ-ΣΧΟΟΑΠ)

Συνάρθρωση αρμοδιοτήτων

Η κρίση της κλιματικής αλλαγής

- Ελλάδα- Μεσόγειος: Περιβαλλοντική κρίση
- Συμπτώματα
- Καύσωνες, πυρκαγιές, πλημμύρες, ξηρασίες, ανεπάρκεια νερού (λειψυδρία) έχουν κάνει αισθητή την παρουσία τους.
- Κατάρρευση παραγωγικών και κοινωνικών δομών .
- Αιτίες
- Απατάλη Ενέργειας και φυσικών πόρων
- Επέκταση και κυριαρχία του ιδιωτικού αυτοκινήτου
- Ασχεδίαστη τουριστική και βιομηχανική ανάπτυξη χωρίς περιβαλλοντικούς όρους και όρια
- Τσιμεντοποίηση της υπαίθρου

Ε

838

ΕΨΙΛΟΝ 06.05.07

SEXY PRESS

ΕΝΑ ΑΠΟΛΑΥΣΤΙΚΟ
ΡΕΠΟΡΤΑΖ ΓΙΑ ΤΙΣ
ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ ΤΩΝ
ΕΦΗΜΕΡΙΔΩΝ ΠΟΥ...
ΣΚΑΝΔΑΛΙΣΑΝ ΤΟΝ
ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ.

ΠΟΣΟ ΟΙΚΟΛΟΓΟΣ ΕΙΣΑΙ,

ΚΥΡΙΕ ΒΟΥΛΕΥΤΑ;

Η ΜΕΡΙΜΝΑ ΓΙΑ ΤΟ
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΕΙΝΑΙ ΣΤΑ
ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΟΥΣ. ΣΤΗΝ
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΟΤΗΤΑ ΤΟΥΣ
ΕΙΝΑΙ; ΤΕΣΤ ΣΕ 9 ΜΕΛΗ
ΤΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ.

ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΣΤΗΝ ΙΝΔΙΑ

ΠΑΝΩ ΑΠΟ 11.000.000
ΑΝΗΛΙΚΕΣ ΨΥΧΕΣ ΕΧΟΥΝ
ΚΑΝΕΙ ΣΠΙΤΙ ΤΟΥΣ ΤΟ
ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ.
Η ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΤΡΙΑ ΤΟΥ
«GUARDIAN» ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ
ΓΡΑΦΕΙ ΓΙΑ ΤΟ ΕΨΙΛΟΝ ΚΑΙ
Η ΧΡΥΣΑ ΠΑΝΟΥΣΙΑΔΟΥ
ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΖΕΙ.

SPINALONGA RECORDS

ΜΙΑ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗ
ΔΙΣΚΟΓΡΑΦΙΚΗ «ΕΤΑΙΡΕΙΑ»
ΔΙΝΕΙ ΒΗΜΑ ΣΕ ΕΛΛΗΝΕΣ
ΡΟΚΕΡ ΠΟΥ ΔΕΝ
«ΧΩΡΟΥΝ» ΣΤΗ ΜΟΥΣΙΚΗ
ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ.

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΡΙΠΟΝΤΟ ΣΤΟ FINAL FOUR

Η ΟΜΑΔΑ ΤΩΝ ΤΡΙΩΝ
ΣΧΕΔΙΑΣΤΩΝ ΠΟΥ
ΔΗΜΙΟΥΡΓΗΣΕ ΤΟ ΣΗΜΑ
ΤΗΣ ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΣΤΗΝ
ΑΘΗΝΑ ΜΙΛΑ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΚΗ
ΤΗΣ ΧΡΥΣΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ!

Ο ΧΑΡΤΗΣ ΤΟΥ ΜΕΛΛΟΝΤΟΣ ΜΑΣ

Η ΕΛΛΑΔΑ ΑΛΛΑΖΕΙ. ΒΟΥΛΙΑΖΕΙ!

Η ΕΛΛΑΔΑ ΧΩΡΙΣ ΠΑΡΑΛΙΕΣ

Οι συνέπειες από το λιώσιμο των πάγων θα είναι εφιαλτικές. Σήμερα παρουσιάζουμε το χάρτη της χώρας, όπως προκύπτει από τις επιστημονικές έρευνες. Η λευκή γραμμή ορίζει τα σημερινά όρια των ακτών

Ο χωροταξικός σχεδιασμός στην εποχή της κλιματικής αλλαγής

ΠΡΟΚΛΗΣΗ ΚΑΙ ΕΥΚΑΙΡΙΑ

Ποιος είναι ο **νέος** και **αυξημένος** ο ρόλος του σχεδιασμού στην **αντιμετώπιση περιβαλλοντικών κινδύνων (φυσικών και ανθρωπογενών)** ;;;

(επιστημονικά, τεχνικά και κοινωνικά).

Και των οικονομικών κρίσεων;;;

- Σε περιόδους κρίσης ο σχεδιασμός φαίνεται ότι ατονεί και οι **οικονομικές δυνάμεις κυριαρχούν** ανεξέλεγκτα στην ρύθμιση του χώρου.

ΝΕΕΣ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ

- **Θαλάσσιος χωροταξικός σχεδιασμός- ΘΧΣ**
- **Resilient cities and regions**